

ENEMMÄN KUIN ELÄMÄ! Keräilijän katse -sarjassa Lars Göran Johnsson
12.02.-30.05.2010 Aula ja Halli

**LKT, taidekeräilijä Lars Göran Johnssonin haastattelusta 10/02/2010
editoinut haastattelija, museolehtori Mirja Ramstedt-Salonen, Porin taidemuseo**

Värikylpy pölyisessä ja hautakammiomaisessa Ateneumissa?

Äitini vei minut jo hyvin nuorena Ateneumiin, ja näin siellä Axel Gallen-Kallelan teoksia. Olin varmasti alle 10-vuotias. Siihen aikaan oli myös hyvin kauniita satukirjoja: esimerkiksi ruotsalainen kirjasarja *Bland tomten och Troll*, jossa oli *John Bauerin* kuvitus. Jollain tavalla yhdistin mielessäni Axel Gallen-Kallelan ja John Bauerin. Gallen-Kallelan työt olivat mielestäni hienoja. Kun tuli sota vaihe, karelianismi oli aika voimakas 1940-luvulla ja Gallen-Kallela -kiinnostus vaan nousi ja nousi. Vaikka olin varsin nuori, luin myös *Sigurd Frosteruksen* esseitä, joissa hän käsitteli mm. Gallen-Kallelan ja Sibeliuksen merkitystä kansallisen identiteetin luomisessa. Silloin oli hyvin isänmaallinen henki.

[Vauvojen väriky]pytoimintaan Porin taidemuseossa tutustumisen jälkeen] Voi olla että kun äiti vei minut sinne varsin pölyiseen ja hautakammiooiseen Ateneumiin, niin sillä varmasti oli merkitystä. En ole sitä aiemmin ajatellut.

Teini-ien idolit

Olen ihaillut Axel Gallen-Kallelan lisäksi jo varhain Yrjö Saarista ja Vilho Lampea. Se on vähän outo kombinaatio. Gallen-Kallelan töitä ei ole omassa kokoelmassani. Olen käynyt Yrjö Saarisen pojan, jonka nimi on myös Yrjö Saarinen, luona. Yritin ostaa Yrjö Saarisen töitä, mutta hänellä (pojalla) oli niitä hyvin vähän, eikä hän niitä myynyt. Ihailen häntä vielä tänä päivänäkin. Tässä näyttelyssä on esillä yksi Vilho Lammen työ, aika tyypillinen sellainen. Käyn kerran kesässä Turussa kumartamassa Vilho Lammen muotokuvan edessä. Se on varmasti yksi Suomen hienoimpia

Taiteen keräilijäksi

Taide on jo teini-ästä kuulunut hyvin voimakkaasti elämäni. Portinavaaja oli Gallen-Kallela, ja ajanhenki suosi Gallen-Kallelan luonnonkuvauksia.

Ensimmäisen työn ostin joskus 29-30-vuotiaana ja se oli *Yngve Bäckin* varsin abstrakti työ. Se oli melkein – ei se tänään kuulosta siltä mutta – jonkinlainen avantgardetyö, se ei esittänyt mitään. Tarkemmin sanottuna olin 32-vuotias silloin. Siitä se sitten lähti hitaasti liikkeelle. Olin kunnan lääkärinä ja työskentelin paljon eri kaupungeissa viransijaisena. Olin monta kuukautta Vaasassa viransijaisena. Siellä oli hieno taidemuseo, ja on vieläkin.[Pohjanmaan museo] Siellä on tämä Hedmanin kokoelma. Museon johtajana toimi vanhan ajan hieno herrasmies, nimeltään [Arne] Appelgren. Hänen johdollaan kävin usein siellä museossa. Olin hyvin otettu ja kaipaen vieläkin

sinne. Se oli hieno museo, se oli myös museon museo; hyvin vanhanaikainen. Appelgrenilla ja Hedmanin kokoelmalla on varmasti ollut tärkeä osuus.

Ostan avantgarde taidetta

Nuorena lähdin Yhdysvaltoihin stipendiaattina. Siellä tietenkin New Yorkin koulukunta ja abstrakti ekspressionismi teki äärettömän voimakkaan vaikutuksen minuun. Siellä syntyi sitten idea, joka jälkiviisauden valossa oli väärä, että taiteen pitää olla abstraktia. Melkein halveksin kuvaavaa taidetta. Trendi oli niin voimakas, että jäin sen lumoihin. Kun aika kului, tuli sitten suomalaisen taiteen vaikutus: työn pitää olla konstruktivistinen. Ja nykyisin, kaikki tyylit kelpaavat minulle. Ja se mikä on ollut minulle hyvin tärkeää, on se että minua on aina kiinnostanut ns. läpimurtoajat.

Ihmiset ovat kysyneet minulta, miksi ostan vanhaa taidetta? Olen sanonut, että ostan avantgarde taidetta. Tämä kaikki on ollut avantgardea. Mutta avantgarde muuttuu nopeasti, suorastaan klassisismiksi ja vanhaksi. Hyvässä mielessä. Sen takia minulla on taidetta 1910-luvulta ja tietenkin 1940-luku ja 1950-luku on kiinnostanut minua. Minulla on taidetta siltä ajalta. Ja kuten tässä näyttelyssä näkyy, siellä on ihan kuvaavaakin taidetta. [ENEMMÄN KUIN ELÄMÄ! - Keräilijän katse -sarjassa Lars Göran Johnsson 12.02.-30.05.2010 Porin taidemuseon Aula/Halli]

Joskus 1970-luvun lopulla tai 1980-luvun alussa – olin ollut pitkään Yhdysvalloissa – tulin kesäretkelle Suomeen. Suomalainen taide näytti jollain tavalla sellaiselta *déjà-vu* lta. Se näytti jollain tavalla niin amerikkalaiselta, että silmäni pisti kuvataiteilija Juhani Harri. Innostuin Juhani Harrin töistä. Se oli hyvin voimakas reaktio. Ehkä se oli jollain tavalla vastareaktio sen ajan suomalaiselle taiteelle. Ostin Harrin töitä silloin jo heti. Kun palasin Yhdysvaltoihin, asia jäi vaivaamaan, ja kun tulin taas takaisin niin ostin lisää Harrin töitä. Ystävystyin Juhani Harrin kanssa ja myös Ingen. Vietimme paljon aikaa yhdessä. Harrihan oli hyvin merkittävä persoona. Hän oli äärettömän hienotunteinen, ja papin poikana hyvin sivistynyt ja vanhan ajan herrasmies - kulttuuripersoona.

Elämä matkii taidetta

Joku viisas ihminen on sanonut, että ”*Elämä matkii taidetta*”. Se on kyllä minulle juuri niin. Voidaan sanoa, että minun elämäni matkii taidetta. Taide ja estetiikka määräävät kaiken. Toinen suuri harrastukseni on arkkitehtuuri. Ja estetiikka yleensä. Kaikki kotini ovat olleet tilateoksia. Niin voi sanoa. Hyvin tarkasti suunniteltuja tilateoksia. Olen ollut myös hyvin kiinnostunut antiikista. Se ei ole vain taide ja nykytaide, vaan se on kaikki mitä estetiikkaan liittyy.

Miksi ihmiset keräävät postimerkkejä?

Susanna Pettersson [FT, kehitysjohtaja, Valtion taidemuseo] sanoi kerran, että keräilijän suurin haave on saada näyttely johonkin museoon. Minun suhteeni voin sanoa erittäin hyvällä omalla tunnolla, että se ei ole koskaan ollut minun haaveeni. Se oli vain voimakas mielenkiinto, että ostin lisää, katselin, ja taas ostin lisää [taidetta]. Se on tämä estetiikan kaipuu ja kiinnostus. En voi selittää, minkä takia. Minkä takia ihmiset keräävät postimerkkejä? Minkä takia ihmiset keräävät? Sitä ei oikein tiedä.

Taidekeräilyhurjastelua - ”Jaettu ilo on kaksinkertainen ilo”

Kun on ostanut yhden teoksen joltain taiteilijalta ja tutustunut taiteilijaan, ja vielä usein taiteilijasta tulee ystävä, niin silloin herää ajatus ostaa vielä toinen työ. Hyvin usein olen ostanut kaksi teosta samanaikaisesti. Päämääränä ei ole ollut näyttely. Kokoelman deponointi Porin taidemuseoon on sallinut tällaisen taidekeräilyhurjastelun. Se on ollut hyvää varmasti museon kannalta ja minunkin kannaltani. Niin kuin sanonta kuuluu ”Jaettu ilo on kaksinkertainen ilo”. Se on vaan johtanut siihen, että on ollut helppo ostaa lisää. Aluksi olivat kaapit täynnä, sitten oli sängyn alusta täynnä. Lopulta taiteilija Matti Kujasalo ehdotti, että voisin deponoida taideteokset Porin taidemuseoon. Yhteistyö on ollut ihan loistavaa.

Kokoelman punaisena lankana taiteen murroskaudet ja - sattuma

Taidehistoria on aina kiinnostanut minua. Katselen aina taideteosta taidehistoriallisin silmin. Katselen että tuossa on niitä ja niitä vaikutteita, ja tämä on saanut vaikutteita sieltä ja täältä. Sitten olen hyvin iloinen, kun löydän työn, josta en tiedä mistä vaikutteet ovat tulleet. Se on minusta hyvin positiivinen piirre. Tässä kokoelmassa ei ole sellaista selvää punaista lankaa, paitsi nämä murroskaudet. Siinä on ollut sattuma hyvin tärkeä. Olen ollut niin paljon ulkomailla, ja kun tulen Suomeen, riippuu paljon siitä, mitä sitten sattumalta tulee esiin.

Tyypillinen esimerkki on kun joskus 1970-luvun lopulta, kun tulin Yhdysvalloista Suomeen. Olin ollut kauan pois ja tein kesäretken Suomeen ja kävin Sysmässä. Siellä oli jossain tiensivussa kyltti, joka viittasi johonkin navettaan, jossa oli taidenäyttely. Näyttelyssä oli minulle joku täysin tuntematon taiteilija, nimeltään Olli Lyytikäinen. Ihan kiva, ajattelin, ja ostin sieltä yhden Olli Lyytikäisen työn, joka oli varmasti sen navetan kokoelman konservatiivisin työ. Se on aika tunnettu teos – *Afrikasta ikuisuuteen* – ja kuvattu monissa kirjoissa. Ja kyllä minä aika huono keräilijä olen, sillä minunhan olisi pitänyt ostaa kaikki Lyytikäiset! Eli sehän oli täysi sattuma, eikö niin?

Toinen esimerkki on Haukilahdelta, jossa on meidän ”kesäkoti”. Kävelyllä vastaani tuli Roger Gustafsson, joka on kuratoinut monta näyttelyä. Hän antoi minulle kutsun järjestämäänsä näyttelyyn Vääksyssä. Kiitin kutsusta ja epäilin, että en sinne lähtisi. Muutamaa päivää myöhemmin sain kutsun kollegan kesähuvilalle Päijänteen rannalle. Lähdin sinne ja reitti kulki Vääksyn kanavan ohi. Yhdistin Vääksyn Vääksyn kanavaan ja siellä oli kartano [Danielson-Kalmari museo] ja menin katsomaan Roger Gustafssonin kuratoimaa näyttelyä [Värähtelyä-tapahtuma 12.6.-9.8.2009] ja ihastuin Timo Vaittisen töihin. Tämä johti siihen, että ostin Vaittisen töitä. Minulla on tapana sanoa, että Duchampilla ja minulla on sattuma näyttänyt hyvin tärkeää osaa taidekokoelman luomisessa.

Viimeisimpiä taidehankintoja

Timo Vaittisen teokset ovat viimeisimpiä hankintojani. Nyt tosin ostin Leonard Lapinin teoksia. Sekin oli sattuma, joka on niin tärkeä nykytaiteessa, Duchampilla ja minulla. Kävelin Tampereella Hämeenkadulla poikkeuksellisesti eteläisellä puolella. Yleensä kävelen pohjoisen puolella. Siinä oli kaappi, jossa oli Leonard Lapinin poliittinen juliste, kaunis serigrafia, jossa hän yhdisti Neuvostoliiton ja muita symboleja kauniilla ja hyvin nerokkaalla tavalla. Menin sisään ja ostin lonkalta neljä Lapinia. Olen aina leuhkinut, että olen Suomessa ensimmäinen, joka on ostanut Lapinia, mutta sehän ei ole totta, koska Porin taidemuseo järjesti vuonna 1989 Viron taiteen näyttelyn [STRUKTUURI / METAFYSIIKKA 28.2.-2.4.2.1989]. Nyt olen muuttanut leuhkimista

siihen malliin, että olen ensimmäinen privaatti henkilö, joka on ostanut Leonard Lapinia. Ja siinä näytti sattuma hyvin tärkeätä osaa.

Luulen, että kun vertaa minua keräilijänä esim. pankkivirkailija Pekka Haloseen, Vexi Salmeen tai Lars Swanljungiin, niin heidän kokoelmissaan on paljon enemmän sellaista punaista lankaa ja systematiikkaa. Minun kokoelmassani – en ole koskaan ajatellut sitä kokoelmana niin – on enemmän sellaista pistekeräilyä, sellaista sattuman keräilyä. Tietenkin alitajunnassa on jonkinlainen punainen lanka.

Taideostoksilla Suomessa , negatiivista sattumaa ulkomailla

Olen tehnyt valitettavan vähän taidehankintoja ulkomailla. Kävin joskus usein Tukholmassa – ja olin hyvin kiinnostunut ruotsalaisesta ja skandinaavisesta taiteesta - ja hyvin paljon kävin myös Lontoossa, Pariisissa ja New Yorkissakin. Taloudellisesti ei ole ollut mahdollista ostaa ulkomailta. Sattuma on ollut myös negatiivista. Olen tullut paikalle liian myöhään. Olisin halunnut ostaa esim. Anselm Kieferin työn, mutta tulin New Yorkiin päivän liian myöhään. Sattuma on vaikuttanut sekä positiivisesti että negatiivisesti taidehankintoihin. Olen tullut liian myöhään näihin ulkomaisiin näyttelyihin. Kyllä olen ollut silti itse tietämättäni aika lailla ajan hermolla. Tunsin ja tiesin Brice Mardenin töitä ja yritin ostaa Sean Scullyn töitä. Mutta ne eivät myyneet minulle. Sean Scully oli jo silloin niin tunnettu. Ne ajattelivat, että olen tällainen tuntematon, köyhän näköinen mies, etten nyt ole mikään tärkeä asiakas. Ilmeisesti se oli joku huippu Sean Scullyn uralla.

Liikkuvaa elämää

Tällainen liikkuva elämä ja ulkomailla oleskelu on tehnyt sen, että en seuraa niin tarkasti esimerkiksi tiettyjen taiteilijoiden tekemisiä ja näyttelyitä. Nämä muut herrat seuraavat. Swanljung seuraa äärettömän tarkasti. Kyllä tietämättömyyteni Suomen nykytaiteesta on melko suuri.

[Kokoelmassa on kuitenkin paljon nykymaalareita.] Nykytaiteen henki, se uutuus ja se että se on minulle jotain uutta ja raikasta; jotain sellaista avantgardista viehättää minua. Monet ovat pistäneet silmään kesärekillä ja pikarekillä Suomessa. Janne Räisänen on ollut paljon esillä. Keravan taidemuseossa on ollut esillä nuoria. Ihailen kovasti Kari Kenettin galleriaa. Käyn Anhavalla ja Forsblomilla. Tietenkin jos olisin asunut Suomessa, olisin seurannut paljon enemmän. Nyt täytyy ottaa huomioon, että kun asun ulkomailla, niin katselen vain klassista modernismia. Pariisin galleriamaailma on vieras ja vaikea minulle. En ole ollut siellä tarpeeksi. En ole niissä sillä tavalla käynyt. Ulkomailla olen katsellut hyvin paljon klassista modernismia ja 1800-luvun taidetta. Varhaisrenessanssi kiinnostaa minua aivan hirveästi. En tiedä siitä paljon, mutta se kiinnostaa.

Olen kyllä keskustellut gallerioitsijoiden kanssa, mutta en ole käyttänyt asiantuntija-apua [taidehankinnoissa]. Jos olisin käyttänyt, olisi varmasti tullut parempi kokoelma.

Lempiteoksia näyttelyssä

Tässä näyttelyssä on Samppa Törmälehdon kolme maalausta. Niissä on jotain. Ehkä se iso pää. Kun ostin Törmälehtoa, niin ei minulla ollut aavistustakaan, että kuka hän oli. Ihmiset saattavat kysyä minulta, että ”Oletko ostanut Törmälehtoa?” Sanon että en. Nimet eivät oikeastaan merkitse minulle mitään. En vaan voi sille mitään, että kun näin ne Törmälehdot, ne olivat minulle niin raikkaita ja

hienoja, että vaan ostin ne. Samaten ne niin kuin järkyttivät minua. Samoin Vesa-Pekka Rannikon työt. Se oli kai toinen tällainen kesäretki Suomeen ja Purnuun. Tuli vaan voimakas tunne, että tämä on minulle jotakin uutta. Se oli sellaista [taidetta], jota en ollut aikaisemmin nähnyt ja jota en voinut edes johdattaa mihinkään.

”Tota ilman mä en voi elää”!

Olen aina ollut hyvin skeptinen. Maaretta Jaukkuri ehdotti, että ostaisin myös valokuvia. Samoin sanoi vaimoni. Sanoin, että en osta ennen kuin ne tulevat esiin valokuvataiteen museossa. Ajattelin, että valokuvat eivät ole minun alaani. Ja jälleen kerran puoli sattumalta, kun tein kesäretken Suomeen niin, sanoin että mennään nyt Baselin messujen kautta, koska emme ole siellä käyneet. Minulla oli kutsu avajaisiin. Kiertelin siellä ja menin tietysti katsomaan Ilona Anhavan näyttelyä. Ja siellä oli valokuva, josta sanoin että ”*Tota ilman mä en voi elää!*”. Se oli aika konstruktivistinen kuva. Se oli nimenomaan, että se on tuo tai ei mitään. Vaimoni on hyvin ennakkoluuloton ihminen. Hänen nimensä on Erna Binder. Hän on korvalääkäri. Meillä ei ole paljon mielikuvitusta, kaksi korvalääkäriä elää yhdessä.. Hän kannusti minua myös, ja ostin sen työn. Näin monta vuotta on mennyt ja olen vähän nyrpistänyt nenääni, että miksi taidegalleriat ovat valloittaneet valokuvataiteen ja miksi valokuvataiteen museo ei esitä niitä? Ja sitten tuli tämä valokuva, [Pertti Kekarainen: Tila Passage VII, 2008], joka on edelleen mielestäni aivan loistava. Ja se löysi näyttelyssä hyvän paikan.

Se on ainoa valokuva minun kokoelmassani. Ja se on minulla kotona, mikä osoittaa että se on hyvin tärkeä. Minullahan on kotona vaihtelevat näyttelyt, teidän ansiostanne. Lupasin itselleni, että se on viimeinen. Mutta kävin toissa päivänä Saara Ekmanin valokuvataiteen näyttelyssä Kalhama & Piippo galleriassa ja tuli sellainen voimakas ostamisen halu, mutta rahat eivät nyt riittäneet tällä kertaa.

Kotiseinä Porin taidemuseossa

Kun tämä yllättävä näyttelykutsu tuli, niin sanoin ohimennen vs.näyttelyamanuenssi Pia Hovi-Assadille, että tämä on yksi lempiseinäni kotona, tämä suomalainen romantiikka-seinä. Juhani Harrin työn nimi on Juhannus. Magnus von Wrightin työssä voisi kuvitella, että on juhannusyö. Samalla seinällä on vielä Kain Tapperin pieni työ Kuutamo. Kain Tapper on ollut yksi lempitaiteilijani. Olen pitänyt häntä hyvin, hyvin tärkeänä. Tämä seinä symbolisoi jotenkin vanhan taiteen ja modernin taiteen yhdistelmää, koska Juhani Harri on kuitenkin modernisti. Tämä on ehkä Juhani Harrin ensimmäisiä töitä. Se oli sellainen seinä, jonka ohi kävelen usein, vaikka minulla on paljon töitä. Pia tarttui ajatukseen, ja nyt sama kotiseinä on täällä näyttelyssä.

Juho Mäkelä on ehkä maalannut kauneimman ja modernistisemmän suomalaisen maiseman. Se teos on Hedmanin kokoelmassa; sellainen värikäs, jonka kuva on monissa taidekirjoissa. Hän on maalannut myös akvarelleja. Tämä on nyt minun ainoa Juho Mäkelän teos. Hän on hieno taiteilija ja tuo työkin on mielestäni. Siinä on paljon sellaista Sallisen henkeä. Se on ihan yhtä hyvä kuin Sallisen maalaus. Sitäkin voi nyt kysyä, miksei minulla ole Sallista, koska hänkin oli sellainen avantgardisti? Mutta kyllä minä ihailen ihan yhtä paljon Sallista ja hänen parhaimpia töitään. Mutta eihän minulla ole mahdollista ostaa Sallisen tai Gallen-Kallelan töitä.

Mikä tekee taiteesta keräilyn arvoista?

Kyllä siinä on kaksi ihan hyvin yksinkertaista asiaa. Se on estetiikka. Taide koristaa ja kaunistaa ja se kuvaa ajan henkeä. Jos se on hyvää taidetta, niin se on ajassa. On taiteilijoita jotka maalaavat, mutta he eivät ole enää ajan hengessä. Taide kuvaa aikaa ja kaunistaa ympäristöä.

Kuvataiteilija Tor Arne on sanonut että hyvässä museossa pitää olla ikkunat, että voi välillä pestä silmät. Esim. Pariisissa ei ole kauniita ripustuksia, paitsi Helene Schjerfbeckin näyttely oli kauniisti ripustettu Pariisin kaupungin modernin taiteen museossa. Se oli hyvin kaunis näyttely, tiheästi ripustettu mutta kaunis. Pompidou-keskus on nyt aika hyvä, mutta ei tietenkään niin hyvä kuin Porin taidemuseo. En ole paljon käynyt museoissa. Täytyy myöntää, että en ole käynyt MOMAssa 15 vuoteen. Ei kai ole liioiteltua sanoa, mutta jollain tavalla Porin taidemuseo on kauniimpia museoita. Tuo iso sali on näillä seinillä valtavan hieno. Jos olisin arkkitehti ja pitäisi suunnitella museo, niin matkisin tätä salia.

Minua on ärsyttänyt , että viimeiset 30 vuotta kun olen kysynyt ihmisiltä, mitä tykkäsit näyttelystä, niin n. 99% on vastannut, hienostuneella ja teennäisellä äänellä, ”No, se oli vähän liian tiheästi ripustettu”. Eli minun mielestäni on viime aikoina korostettu liikaa huippu-esteettisiä ripustuksia. Kyllä minusta hyvä taide puhuu niin voimakkaasti, että saa se ripustus olla liian tiheäkin. Olen vähän kyllästynyt tähän super-esteettiseen ripustukseen.

Joskus 1990-luvun lopulla oli Nuorten näyttely, missä oli hyvin anti-museaalinen ripustus. Se oli siis aivan hurja. Se oli jollain tavalla ärsyttävä, mutta jollain tavalla pidin siitä. Näyttelyn taustalla soi kauhean kova rokki, ja siitä nyt en korvalääkärinä välttämättä pitänyt. Protestoin tällaisia super-esteettisiä ripustuksia ja sehän johtuu siitä, että olen niin kauhean vanha. Ennen vanhaan kun menin näyttelyyn, se oli taidenäyttely, ja aika tiheästi ripustettu. Nyt kaikki pitää olla niin temaattista ja super-esteettistä. Näen jollain tavalla tämän kuuluisan Tampereen näyttelyn hauskana protestina, mutta täytyy myöntää: ostin sieltä pari työtä mutta sieltä oli vaikea löytää mitään, kun teokset olivat sikinsokin heitetty.